

Information til Clean Cares kunder, konsulenter og interne vedr. REACH og Clp.

Den 28. november 2008 vedtog Europaparlamentet, efter mere end 15 års indledende arbejde i FN, direktiv nr. EU 1272/2008 omhandlende klassificering, mærkning og emballering af kemiske stoffer og produkter, i daglig tale kaldet Clp. Dette udgør sammen med REACH (EU 1907/2006) grundstammen i det fremtidige arbejde med kemikalier i Europa. Begge direktiver påvirker i høj grad Clean Care som forhandlere og vores kunder som bruger af kemiske stoffer og produkter og jeg vil derfor i det følgende give en overordnet redegørelse for hvad de to direktiver indeholder, hvad det indebærer for os som leverandører og for vores kunder som brugere af kemiske produkter.

REACH

Baggrunden for vedtagelsen af REACH (Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals) var et ønske fra EU's side om at få en større kontrol med de 100.000 kemiske stoffer der anvendes i EU og sikre at de er ordentligt dokumenteret med hensyn til hvilke skadelige virkninger de udgør for mennesker og miljø. REACH har blandt andet medført "omvendt bevisbyrde", så hvor det tidligere var EU der skulle bevise at stofferne var skadelige og evt. skulle forbydes eller begrænses, er det nu industrien der skal bevise at stofferne er grundigt testede og dokumenterede inden de kan godkendes i EU, det der i dag er blevet kendt som princippet "no data, no marketing". Ydermere havde man i EU et ønske om at udfase uønskede og skadelige stoffer og med den nye (og ret kostbare) dokumentations- og autorisationsordning har kemiproducenterne fået et økonomisk incitament til at finde nye og mindre skadelige stoffer til erstatning for de gammelkendte.

Implementeringen af REACH er allerede langt fremme siden starten i 2007 og arbejdet fortsætter og skal være tilendebragt i 2018 hvor alle kemiske stoffer, blandinger og artikler omfattet af direktivet skal være registrerede, evaluerede og godkendte af EU's kemikaliekontor.

Hvad betyder REACH for os?

Nogle af de mest synlige ændringer som vi indtil nu har oplevet efter implementeringen af REACH er ændrede sikkerhedsdatablade, der opfylder nye formkrav i REACH og udskiftning af problematiske indholdsstoffer i nogle af vores kemiske produkter i takt med at disse ikke længere produceres.

Vi mangler stadig at se en enkelt vigtig konsekvens af REACH, nemlig de såkaldte eksponeringsscenarier (ES), der i fremtiden vil blive knyttet til sikkerhedsdatabladet (SDB). ES'erne er en brugsanvisning der beskriver under hvilke forhold, til hvilke formål, hvor længe o.s.v. brugeren må arbejde med det enkelte stof i produktet. Det vil sige at producenterne fremover stiller krav til brugerne om hvad de må bruge produkterne til. Det er helt nyt og hvor kommunikationen tidligere var envejs fra producent, til distributører og videre til brugere ved distribution af SDB'erne, så bliver kommunikationen fremover i højere grad to-vejs, da brugerne kan have behov for at få ændret i ES'erne og derfor skal føre en dialog med producenten, eventuelt gennem distributører som MultiLine.

I øjeblikket findes der ikke en brugbar, ensartet standard for udarbejdelse af eksponeringsscenarier, så kvaliteten er meget svingende ligesom omfanget (jeg har set eksponeringsscenarier for et enkelt stof på ca. 100 sider). Da planen er at alle produkter skal vedlægges eksponeringsscenarier for samtlige indholdsstoffer der er nævnt på sikkerhedsdatabladet, kan det hurtigt blive et ret

omfattende materiale vi skal distribuere til kunden. Jeg forventer at vi ser de første brugbare eksempler på ES'ere til produkter i løbet af 2012, og jeg vil informere yderligere om dette, når vi nærmer os det tidspunkt hvor vi skal i gang med at sende ES'ere ud sammen med SDB'erne.

GHS-Clp

Er baseret på FN's Global Harmonised System (GHS) og har til formål at udarbejde en global, ensartet metode til fareklassificering, transport og opbevaring af kemikalier. GHS er p.t. implementeret i 67 lande verden over.

EU har valgt at implementere den del af GHS der omhandler klassificering og mærkning af kemikalier og det har i EU sprogbrug fået betegnelsen Clp (Classification, labelling and packaging). For at forklare hvad dette nye system kommer til at betyde for os i praksis er jeg nødt til at komme lidt ind på principperne i systemet i både det nuværende regelsæt (Klassificeringsbekendtgørelsen) og Clp.

Klassificering og mærkning:

Både Clp og Klassificeringsbekendtgørelsen er baseret på de kemiske stoffers "iboende egenskaber", det vil sige hvilke farlige egenskaber har de enkelte kemiske stoffer hver for sig. Når stofferne blandes sammen til det vi betegner som kemiske blandinger (her også kaldet "produkter" og i tidligere direktiver "præparater"), så klassificeres produkterne stadig ud fra de enkelte indholdsstoffers iboende egenskaber. Afhængig af mængderne af de enkelte stoffer i det færdigblandede produkt beregnes så produktets fareklassificering, der ender ud i en mærkning, som angives på etiketten samt på SDB'et (punkt 15). Mærkningen består som udgangspunkt af 3 elementer, et symbol, en række R (risiko) sætninger og en række S (sikkerheds) sætninger. Et eksempel på mærkning efter Klassificeringsbekendtgørelsen kan være:

Lokalirriterende

R: Irriterer øjnene og huden. Undgå kontakt med huden og øjnene.

S: Kommer stoffet i øjnene, skylles grundigt med vand og læge kontaktes.

Dette princip fortsætter i GHS-Clp, men både klassificeringerne, beregningsprincipperne og mærkningen bliver anderledes.

Forskel i symbolerne:

De nuværende symboler (kvadrater med sorte symboler på orange baggrund) som I kender fra en stor del af vores produkter, f.eks.:

vil blive erstattet af nye der ser sådan ud:

Som det ses minder indholdet i de nye symboler i mange tilfælde om hinanden. Som det også ses er de nye symboler rhombe-formede hvilket allerede kendes fra et andet FN system nemlig faremærkning af farlig gods og det er netop en af de store fordele ved GHS at der bliver en højere grad af ensartethed mellem de to klassificeringer for henholdsvis farlig gods og farlige egenskaber.

Som det ses er et par af symboler nye og de erstatter det eksisterende Andreas-kors. Dette har i dag to betydninger, nemlig lokalirriterende (eksempelvis irriterende på huden eller i øjnene) og sundhedsskadelig (f.eks. allergifremkaldende, kroniske skader ved lang tids påvirkning). Som udgangspunkt erstattes de af to nye:

Lokalirriterende

erstattes af

Sundhedsskadelig

erstattes af

Da beregningssystemet er lavet om er der dog ikke en direkte konvertering til de nye symboler og det kan derfor forekomme at produkterne fremover bliver mærket anderledes end i dag.

Hvad betyder Clp for os?

Som nævnt er systemet tiltænkt at skulle give en ensartethed mellem farlig gods klassificering og fareklassificering og derfor er der ændret i klassificeringen for de såkaldte fysiske egenskaber, hvilket blandt andet betyder, at grænserne for hvornår et stof/stofblanding er brandfarligt bliver rykket ”nedad” og enkelte produkter der i dag ikke er mærket brandfarlige risikerer at blive det fremover.

En anden ændring er at stoffer/stofblandinger fremover kan klassificeres som ”metalætsende”, det vil sige produkter der ikke kan transporteres og opbevares i stålbeholdere men som ikke er ætsende mod hud og øjne. Symbolet her er det samme som for ”almindelige” ætsende stoffer, nemlig

Dog vil de tilhørende faresætninger (nyt ord for de tidligere nævnte riskosætninger) og sikkerhedssætningerne afsløre om det er den ene eller anden ætsningsfare der er tale om.

En anden væsentlig forskel der er værd at bide mærke i er den nuværende klassificering for "Risiko

for alvorlig øjenskade" der i dag er mærket med men som i fremtiden vil blive mærket med

, det vil sige en klassificering som ætsende og ikke blot lokalirriterende!

Dette bliver en udfordring i forhold til produkter baseret på tensider, da en del af disse netop er klassificerede med "risiko for varige øjenskader", og da størstedelen af vores produkter er baseret på tensider og da mange grundrengøringsmidler og andre højkoncentrerede produkter i dag er mærket **lokalirriterende vil vi altså fremover opleve at disse kan blive mærket ætsende i stedet!** En meget væsentlig forskel rent visuelt om end produktet ikke er blevet farligere end det hele tiden har været.

Endelig betyder de nye regler, at der fremover kommer flere faresymboler på etiketterne end vi hidtil har set, da der ikke som tidligere er regler om at "stærke" faresymboler fortrænger "svage" symboler fra etiketten. Eksempelvis vil produkter der i dag er klassificerede med

(lokalirriterende) og

(sundhedsskadelig) vil kun være mærket med ét faresymbol,

og

hvor det fremover vil kunne være mærket med både

Implementeringen af GHS-Clp foregår i to faser, dels for rene stoffer og dels for stofblandinger. For stoffer har det siden 2009 været tilladt at bruge den nye mærkning og leverandørerne skal være overgået til de nye regler ved udgangen af 2012, mens stofblandinger skal være klassificeret og mærket efter de nye regler inden udgangen af 2017.

Enkelte af vores leverandører er allerede begyndt at klassificere stoffer efter de nye regler, eksempelvis Borup Kemi. Her følger et par eksempler på nye kontra gamle mærkninger for det rene stof "hydroafsvovlet naphta" (sælges som rensebenzin):

Rensebenzin, gammel mærkning:

Sundhedsskadelig

Meget brandfarlig

Miljøfarlig

R-sætninger: Meget brandfarlig. Farlig: Kan give lungeskade ved indtagelse. Giftig for organismer der lever i vand, kan forårsage uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet.

S-sætninger: Opbevares utilgængeligt for børn. Må ikke tømmes i kloakfløb. Brug pulver eller skum ved brandslukning. Brug ikke vand. Ved indtagelse undgå at fremprovokere opkastning, kontakt omgående læge og vis denne beholder eller etiket.

Rensebenzin, mærket efter Clp:

Fare!

H-sætninger: Meget brandfarlig væske og damp. Kan være livsfarligt, hvis det indtages og kommer i luftvejene. Giftig for vandlevende organismer, med langvarige virkninger.

P-sætninger: Hvis der er brug for lægehjælp, medbring da beholderen eller etiketten. Opbevares utilgængeligt for børn. Undgå udledning til miljøet. Ved brand: Anvend pulver eller skum til slukning. I TILFÆLDE AF INDTAGELSE: Fremkald IKKE opkastning. Søg omgående lægehjælp.

Bemærk ordet "Fare!" der er et såkaldt signalord, som også er nyt i Clp (der findes endnu et signalord "Advarsel!", men hvor "Fare!" er det stærkeste).

Yderligere spørgsmål?

Som nævnt skal denne skrivelse betragtes som en kort introduktion til de forandringer vi kommer til at opleve på kemikalieområdet de kommende år. Såfremt der er yderligere spørgsmål til dette er I meget velkomne til at kontakte undertegnede.

Med venlig hilsen

Jacob Lønsmann Mose
Produktchef/kemiingeniør